

KRIGSSEILERNE

et hår i suppen for myndighetene

AV OLAV STEIMLER

Krigsseilerne ser ut til å være et hår i suppen, både for sosialministeren og for myndighetene i sin helhet.

— Vi som seilte under krigen trodde at de regjerende politikere ville ha så mye anstendighet at de ville utbetale pengene i Nortraships hemmelige fond til de rettmessige eierne, nemlig sjøfolkene. Jeg har betegnet oppgjøret med krigsseilerne etter krigen for århundrets største tyveri — og det står jeg ved. Det er pensjonert krigsseiler Ingvald Bjørndal som sier dette til Bergens Tidende.

Bjørndal har engasjert seg sterkt i diskusjonen om Nortraship-pengene. I fjor sendte han et åpent brev til statsminister Odvar Nordli, der han påpekte adensen med krigsseilerne. Det han fikk til svar var et standardbrev, undertegnet av en ekspedisjonssjef og dessuten noen gamle stortingsproposisjoner. — Dette er måten man behandler krigsseilerne på, sier Bjørndal.

— Vi sjøfolk ble lovet en plass i rolen etter krigen. Jammen sa eg smør. Få mennesker lever så nye på skyggesiden i samfunnet som mange av dem som seilte nn 8 milliarder kroner til den norske stat i løpet av krigen. Det var penger vi kunne ta med hjem og begynne gjenreisningen med.

Verdens største slagmark

— Hvem tør si at vi ikke kjempet i krigen, sier Bjørndal. Vi fikk opplæring i våpenbruk og vi var i fremste rekke på verdens største slagmark, nemlig havet. Vi fraktet fly, bensin, olje, ammunisjon og våpen.

Jeg kan ennå se de utstrakte hendene til kamerater i sjøen. Vi

kunne ikke stoppe skip i konvoiene. Torpederte skip og mennesker i sjøen eller på flåter måtte vi forlate bak oss. Vi måtte overlate dem til en sikker død.

Krigsseilerne gjorde ikke jobben på grunn av betalingen, eller fordi vi ventet «ereslønn» etter krigens slutt. Folk må ha klart for seg at Nortraship-pengene er våre. Det er en del av vår hyre fra krigens dager som blir holdt tilbake. Hvem ville ellers i samfunnet akseptere at lønnen ble beslaglagt? En lønn som de fleste krigsseilerne og etterlatte trengte, og fremdeles trenger sårt til.

Min mening er at det er Arbeiderpartiets ledende politikere i etterkrigstiden som har hovedansvaret for den slette behandling som krigsseilerne har fått. For en som var med i konvoiene under krigen, er det lett å forstå de alvorlige helsemessige, psykiske og fysiske problemer som mange krigsseilere har. Hva har myndighetene gjort for oss som ved inngangen til vår beste ungdom ble ødelagt i løpet av fem krigsår? Ingenting.

Arbeiderparti-regjeringen har

nedsatt komiteer og drysset meddaljer. Men Nortraship-pengene våre, de har de rett og slett stjålet. Og ennå i dag finner man svært mange krigsseilere på institusjoner for uteliggere, og vi finner dem i fattigslige hytter på øde steder. Der kjemper de fremdeles en krig. En krig mot minnene og en krig mot de politiske myndigheter. De taper sannsynligvis begge.

Det er en utbredt misforståelse at vi har fått rikelig pensjon, vi som seilte ute. Når noen søker om krigspensjon er dette alltid argumentet som møter oss. Vi har ikke krav på noe mer, og slett ikke på våre egne hyrer fra krigens dager. Det er atskillig bitterhet blant krigsseilerne og deres pårørende.

Misforståelser

Du ser så stor og kraftig ut — deg har ikke krigen tørret særlig hardt på. Dette sier folk ofte til meg. Og noen tenker nok i sitt stille sinn at det er for ille at jeg som ser så bra og sterk ut går hjemme og er pensjonert, sier Bjørndal. Men ikke alle krigsskader kan sees på utsiden av en

Vi kjempet på verdens største slagmark — havet, sier pensjonert krigsseiler Ingvald Bjørndal

person. Jeg har mine vanskelige og tunge stunder, da kamerater i sjøen og spenningen dukker opp igjen.

Det hender jeg tar drøsje når jeg skal til byen. Det kan nok hende at noen da sier at se på disse pensjonerte krigsseilerne, de har god råd de. Og enda mæser de både på regjering og statsminister.

Men tenker folk på at mange av oss ikke alltid klarer å reise med en overfylt buss. Jeg klarer det ikke fordi jeg føler den desperate situasjonen som jeg følte i maskinrommet når ubåttalarmen gikk. Det har hendt at jeg har måttet gå av bussen for å ta meg inn igjen, sier Bjørndal.

Legg pengene på bordet

Det er på tide at Arbeiderpartiet, som er det som har ansvaret for fadensen med krigsseilerne, legger kortene på bordet når det gjelder Nortraships hemmelige fond, sier Bjørndal. Pengene må utbetales til de rettmessige eiere.

Det var en forutsetning under krigen at pengene skulle tilbakebetales. Fondet var skapt ved en nedskjæring i hyrene. Engelske befraktere betalte inn 163 millioner kroner til fondet. Amerikanerne 560 millioner kroner. Den direkte hyrereduksjonen må ha utgjort ca. 450 millioner kroner.

Da krigen var slutt forsto vi at demokratiet ikke var for oss, men for dem som hadde tjent på krigen. Det etteroppgjøret som Stortinget vedtok i 1972 kom ikke fra Nortraships fond, presiserer Bjørndal. Det ble bevilget over statsbudsjettet og betalt av den jevne mann og kvinne i Norge.

Da krigen var slutt kom mange krigsseilere hjem til en oppsplittet familie. Mange fant ikke sine hjem igjen. Krigsseilerne måtte i de første etterkrigsårene bo på hospits eller i dårlige leiligheter. De hadde ingen penger og for svært mange var løsningen å dra ut på sjøen igjen. Lenge for de var rehabilitert etter krigens påkjenninger. Vi sliter med problemene ennå.

Arbeiderparti-regjeringen løp etter brakkebaroner etter krigen. De burde heller sett litt på egne gjerninger. Da hadde vi kanskje levd et mer anstendig liv i dag, vi som ga vår ungdom for at vi skulle få det så godt som mange har det i Norge i dag.

Da freden endelig kom

Ingen som opplevet det vil noen gang glemme de glade frigjøringsdagene i mai 1945. Krigen var slutt, friheten og freden var sikret og de som hadde vært ute, kunne vende hjem. For mange ble det imidlertid dype skår i gleden, de fikk vite om dem som aldri kom tilbake, de var falt i kamp og ulykker på sjøen, i flyvåpenet eller i strid på landjorden. Her kommer daværende forsvarssjef, kronprins Olav til Bergen i midten av mai og blir møtt av sivile og militære myndigheter i Sjøflyhavnen i Sandviken.

